

vraagstuk, een geestesstrooming in het licht van positief christelijk belijden te stellen en de lezers het christelijk voorbeeld voor oogen te houden. Hoe zich de kracht van het christelijk geloof openbaart temidden van en veelszins tegenover het moderne leven, hoe de bekeering niet slechts levensverandering, maar ook levensheiliging brengt, hoe het geloovig gebed een bron is van toenemende sterkte — dat en veel meer wil Mevr. van Hoogstraten-Schoch doen verstaan. En met warmte en telkens nieuwe bezieling geeft ze zich aan die taak.

Nog eens weer — men begrijpt die ufnemende bedoeling, en gevoelt er al de sympathie voor, die ze verdient.

Zelfs vind ik meer dan één fragment uit dezen nieuwen roman, dat door die bedoeling gedragen wordt, goed geslaagd. Want Mevr. van Hoogstraten-Schoch kent het moderne leven en heeft een rijke ervaring, heeft ook in haar contact met menschen van allerlei slag veel gezien, naar beide kanten, zoowel van de armoede der wereld als van den rijkdom der kinderen Gods. Als ze dus uit die ervaring vertelt en daarop ont haar bedoeling in thetischen zin werkzaam te zijn, dat is, te doen zien hoe het Koninkrijk Gods komende is ook in de verhoudingen van het moderne leven en Christus daarin „steeds meer op ons afkomt” — dan ontstaan er vanzelf momenten in het boek, waarvan iets uitgaat en die welgeslaagd mogen heeten.

Maar — en hier kom ik tot den anderen kant van de zaak — met het aanwijzen en waardeeren van die goede bedoeling kan de recensent niet volstaan. Hij heeft niet te maken met fragmenten, doch met een geheel boek en zijn oordeel wordt niet bepaald door momenten, maar door de totaliteit van den roman.

En daarmee komen de bezwaren voor den dag. De bezwaren zijn juist die van de goede bedoeling.

Er wordt teveel omgehaald in het boek — en er wordt teveel naar de bedoeling toe gewerkt.

Te veel omgehaald. Want door het verhaal heen kruisen elkaar allerlei geschiedenissen, die niets met elkaar te maken hebben en door de losse draden van coincidenties met elkaar zijn verbonden. Voorts is de plaats van handeling niet constant en niet correlatief: we verkeerden in het boek in Nederlandsch-Oost-Indië, in Algiers en Noordelijk Afrika, op het zendingsterrein in West-Afrika, verder in Schotland en op onderscheidene plaatsen van ons eigen land; we komen in hotels en op mailbooten, in ziekenhuizen, zendingsposten, oude buitenverblijven, patriciërswoningen, dorpshuizen; we gaan om met toeristen, zendingshulpers, inboorlingen, rustige oude menschen, verbeten ontevredenen, met moderne jongelui en ouderwetse bekrompenen, met deftige Haagse families en simpele dorpelingen, met geëmancipeerden en conservatieven — en nog veel en veel meer. En altijd weer is het die eene hoofdfiguur, Monica, die de verbindende schakel vormt. Met dikwijls geforceerde wendingen is ze hier en komt ze daar — en het is vermoeiend haar overal en altijd bezig te zien, zelfs, neen juist in haar christelijken ijver.

Dit laatste brengt vanzelf op het tweede bezwaar: er wordt teveel naar de bedoeling toegewerkt.

Telkens komt Monica in een situatie, waarin ze spreken kan tegen de verwording en de leegte van het moderne leven. Daardoor is het boek vol van lange dialogen, die, omdat ze voortdurend terugkeeren en evenzoo vaak uit de constellatie van het oogenblik voortvloeden, den indruk maken van opzettelijkheid. En als ware dat nog niet genoeg, houdt Monica ook openbare voordrachten, welker inhoud vele bladzijden vult.

Het is alles te veel, te zwaar van accent, te zeer op de bedoeling gericht. Ook de opeenhooping van spanningen, diep-ingrijpende gebeurtenissen, beproevingen is te groot. En de kleureffecten van gebalseerde moderniteit tot uiterste cultuurprimitiviteit vormen te groote contrasten. Dat alles vermoeit, maakt lusteloos en ontstemd, het verveelt.

En het noodlottige gevolg is — dat het boek kracht van overtuiging mist. Een jongere, die het leest, vindt het alles veel te mooi om hem wezenlijk te boeien, hij vindt zich te veel bepreekt en wendt zich geërgerd af.

Wanneer de Schrijfster had willen volstaan met op een van de vele bestanddeelen van haar boek al haar aandacht te concentreren, zou ze beter zijn geslaagd en had ze haar goede bedoeling bereikt, dan had dat eene moment de kracht gekregen, die voor de overtuiging van een ander noodig is en dan waren vanzelf de opzettelijkheden en toevalligheden niet zoo hinderlijk veelvuldig geworden.

De bedoeling heeft hier de bedoeling doen stranden.

„De Roode Golf”, door M. v. d. Duin. Uitgave van J. H. Kok, N.V. te Kampen, 1933.

Het andere boek van de V. C. L., dat nog op bespreking wacht, is het verhaal van M. v. d. Duin over de toestanden en verhoudingen in Rusland, dat door de „Roode Golf” wordt overstroemd.

Ook dit boek is er een met een bedoeling: het wil waarschuwen tegen het bolsjewistisch gevaar, dat men over het algemeen te gering acht.

Maar die bedoeling gaat niet achter de bewerking schuil, doch krijgt er kracht door.

De Schrijver is in aanraking gekomen met iemand, die Azië en Rusland heeft doorreis, die uit ervaring en aanschouwing van de Russische Revolutie en haar gevolgen vertellen kan.

En die mededeelingen heeft hij verwerkt in en tot een verhaal.

Dit ontstaan is aan den inhoud te bemerken. Als de menschen spreken b.v. hoort men duidelijk, dat de Schrijver aan 't woord is en als toestanden worden beschreven voelt men, dat de Auteur die zich heeft voorgesteld, maar ze niet zelf heeft gezien.

Toch nemen deze dingen de kracht van het boek niet weg.

Want voor alles is het een boek van lijden en strijden. De actie wordt samengelrokken om een familie, vader, moeder, zoon en dochter, die het lijden doormaken van het groote-stads-proletariaat, die betrokken raken in een aanslag op den Czaar en dan naar Siberië worden verbannen en daar ander, maar niet minder zwaar lijden hebben te doorworstelen. Wat zij ondervinden doet den lezer de Roode Golf zien, die alles-bedervend en alles-vernielend over het land en de menschen trekt. De broer uit het gezin wordt er door overmeesterd: hij heeft het verbanningsoord weten te ontvluchten en is in Rusland teruggekeerd als overtuigd revolutionair. Hij maakt daar de revolutie mee en komt onder het communistische regime tot hooge functies. Maar de zuster, die met het Evangelie in aanraking is gekomen, blijft een getrouw strijder voor de eere Gods, al moet ze daarvoor allerlei ontbering lijden. Zoo staat in dit boek temidden van de woedende golven van rood geweld en atheïstischen haat het lichtende kruis van Christus, ieder, ook den lezer, tot een getuigenis. En door de tegenstelling spreekt het beeld aangrijpend-duidelijk.

Allerlei materiaal heeft de Schrijver verzameld en voorzoover hij het niet verwerkte in zijn verhaal, in aantekeningen vastgelegd. Die aantekeningen zijn wel ietwat vreemde toevoegsels aan den roman, maar aan den anderen kant zijn ze de fundeeringen van meegedeelde en anders haast niet te gelooven feiten.

C. T.

VRAGEN VAN GEESTELIJK EN ZEDELIIK LEVEN

Voorwaardelijk bidden.

Onze lezer v. E. te R. doet me in een uitvoerig schrijven — dat hij hier graag in z'n geheel zag opgenomen, maar dat al te veel ruimte zou innemen — eenige vragen over „het voorwaardelijk bidden om tijdelijke dingen”; met name over zulk bidden onder beding, dat de verhooring kan bestaan „in of met Gods Raad”, of „indien het zijn kan”.

Hij vraagt, hoe deze laatste conditie bedoeld mag zijn: of daarbij gedacht moet worden aan „Gods eeuwigen en onveranderlijken Raad, gelijk die vastgesteld is, los van ons gebed”, of aan „Gods doen in den tijd, in verband met ons bidden”; doch acht haar in beide gevallen niet in overeenstemming met Gods Woord; meent ook, dat ze de kracht van het gebed moet breken; en vraagt, of hij hierin dwaalt.

Nu behoef ik hier op de vraag over het voorwaardelijk bidden om tijdelijke dingen in 't algemeen niet in te gaan. Ik beantwoordde haar, op verzoek van denzelfden inzender, reeds in no. 9 van onzen elfden jaargang, en volsta met daarnaar te verwijzen. Met een enkel woord ondervind ik daar ook reeds de bedenking, dat geloovige onderwerping en overgave aan den Raad Gods het gebed zou uitsluiten of ook maar breken in zijn kracht, en wees er op, dat ze integendeel behoort tot het wézen van het rechte bidden.

Nu vrager daardoor evenwel niet tevreden gesteld werd, wil ik, wat ik toen schreef, aan de hand van zijn bedenkingen, nog gaarne wat aanvullen.

Vooraf wil ik er hem nog even opmerkzaam op maken, dat hij zich vergist, als hij meent, in zijn afwijzing van het conditioneel gebed, Calvijn aan zijn zijde te hebben. Om niet te vermoeien met lange citaten uit Institutie III, 29 en uit Calvijns commentaren, maak ik hem alleen even opmerkzaam op wat Calvijn schrijft onder 15, XX van Boek III, der Institutie: „Daarom, waar geen zekere belofte is, moet men God bidden op conditie”.

In de eerste plaats beantwoord ik dan inzenders vraag: waarom men wél conditioneel meent te moeten bidden, om dingen die ons lichamelijk en aardsch bestaan raken, en niet om de dingen die tot onze zaligheid behooren.

Het antwoord daarop is, in overeenstemming met de daar-even aangehaalde onderscheiding van Calvijn: omdat we ten opzichte van allerlei tijdelijke dingen geen stellige beloften Gods hebben, maar die wél hebben ten aanzien van al wat ons tot zaligheid noodig is.

In het Evangelie wordt ons den ganschen Chris-

tus met heel zijn heilsschat geschonken, en het gebed is, zooals Calvijn het zoo teekenachtig uitdrukt, het middel, om in de ons ontsloten mijn, de geestelijke schatten „uit te graven”.

Maar met de dingen van dit tijdelijke leven is het iets geheel anders.

Nu kom ik tot die bepaalde conditie, die v. E. gedurig hoort maken, ook door Predikanten, en die gewoonlijk wordt uitgedrukt met de woorden: „indien het in (met) uw Raad kan bestaan”, of „indien het kan zijn”.

Hij vraagt, of deze twee uitdrukkingen van dezelfde beteekenis zijn, en welke die beteekenis dan is.

Ik denk, dat ze wel dikwijls dezelfde bedoeling hebben. Het kortere „indien het kan zijn” zal wel doorgaans beduiden: „indien het met uw Raad kan bestaan”. 't Kan ook énger bedoeld zijn; in den zin van „zoo het U welbehagelijk kan zijn”, „zoo het goed is in Uwe oogen”, of ruimer: „zoo het met uwen Raad overeenkomt, en Uwe goedkeuring kan hebben”.

Doch dit is van te weinig belang om er veel aandacht aan te geven.

Van méér beteekenis is, blijkbaar ook voor vrager, de conditie van overeenstemming van hetgeen men vraagt met Gods Raad.

Waarom, zoo vraagt hij, moet men daarbij denken: „aan den onveranderlijken Raad Gods, gelijk die, los van ons bidden, van eeuwigheid is vastgesteld”, of aan „Gods doen in den tijd, in verband met onze gebeden”?

Hier maakt onze vrager een onderscheiding, waarvoor geen plaats is.

Ze doet denken aan tweeërlei plan bij onzen God: één van eeuwigheid-gemaakt plan, waarin alles zijn plaats en bestemming heeft, behalve alleen de gebeden van Zijn volk; en een ander, in welks verband ook onze gebeden zijn opgenomen, en dat daarom in den tijd allengs wordt ontworpen.

Ik denk dat onze inzender zich maar even de ongerijmdheid dezer onderscheiding behoeft in te denken, om aanstonds overtuigd te zijn, dat hij hier ernstig feil ging.

Gods eeuwige Raad zou dan niet alle dingen omvatten. Maar wàr blijft dan de zekerheid zijner vervulling?

Een eeuwige en onveranderlijke Raad Gods — maar dien God, als het aan de uitvoering toekomt, op zijde zet, wíl hij geen plaats laat voor óns gebed, om in Zijn wereldregering een ander plan te volgen, waarin voor dat bidden wél een plaats is ingeruimd?

En ook: waarom zou God in Zijn ewigen Raad niet onze gebeden hebben opgenomen, maar wél onze handelingen?

Vrager zal dergelijke willekeurige droomerijen van een dubbelen Raad Gods met alle macht uit zijn ziel moeten dringen, zoo hij niet onder één vonnis wíl komen met al wat Pelagiaansch denkt.

De Schrift weet daarvan niets. Zij weet slechts van één Raad Gods, die „bestaat in der eeuwigheid”, en dien de Heere, als „Zijn welbehagen”, door al Zijn doen in den tijd verwerkelijkt.

Toch is 't zielkundig te begrijpen, dat vrager tot deze voorstelling kwam.

Het geloof aan een ewigen, onveranderlijken Raad Gods, die alle dingen omvat, ook die waarom onze gebeden zich bewegen, lijkt hem fatalistisch, gelijk hij zegt, en daarom doodelijk voor ons bidden.

Doch hij bedenke, dat er tusschen het heidensche fatum, en een ewigen en onveranderlijken Raad Gods — en dat er daarom tusschen fatalisme en de vertrouwensvolle onderwerping en overgave des geloovigen aan den Raad van zijn Vader in de hemelen, een onderscheid is als tusschen duisternis en licht, een kloof als tusschen den afgod en den eenigen waarachtigen God dien we in Christus Jezus kennen.

Wie in den geloove tot God komt — en dat is het rechte bidden — die komt tot Hem, gelijk Hij zich in Zijn Woord heeft geopenbaard: als den almachtigen en soevereinen Koning, die alle dingen regeert naar Zijn onveranderlijken Raad en als den God en Vader in onzen Heere Jezus Christus, aan Wiens hart er plaats is voor alle zorg en elken nood van Zijn kind. En 't geloof van het kind in den Vader, komt daarbij met de tegenstelling tusschen den heiligen God en Zijn schuldig menschenkind, óók die tusschen den soevereinen Heerscher en Zijn absoluut afhankelijk schepsel te boven. In de gemeenschap met den Vader blijft het niet staan tegenóver den Schepper. Blijft het niet met eigen nood en begeeren staan buiten en tegenover den ewigen Raad van zijn God. Maar het voel in dien Raad zich opgenomen — ook met zijn bidden opgenomen; geeft er zich in liefde aan over, en begeert, tot in zijn bidden toe, Gods mede-arbeider te zijn in zijn verwerkelijking, zooals het bij onzen Heere Jezus Christus was, toen Hij in zijn zielsnood in Gethsémané bad: „Vader, indien het mogelijk is, laat deze drinkbeker van mij voorbijgaan. Doch niet gelijk ik wil, maar gelijk Gij wilt”.

Ach, laat ons toch ophouden in het bidden niets dan een middel te zien om te verkrijgen, wat wij begeeren.

Bidden is ervaren, dat in de ontmoeting van

Zelfs al zo vaarden van ons worden is in Gethsémané toen hij tot den van der hooring van Want Mijn

Maar 'tge tegenstelling den, die het winnen k Zónder h behagen. Al gebed Want dat Hij is, zoeken”.

Ik eindig aan te beve B.

HETI

De Ned. Ge

Een ander het standp Du Plessis houding van

Volgens I zóó, dat in de leer, eel aansloot vó gehouden is die kerk ve uitspraken van een pa

alzoó die v dend voor als na de hebben aan halve het kerk inzake een zoo kr alle Gerefor tas dogn van de leer kerk geheel kerk niet gen, kan de

Nu basee misschien schouwing staat, en o danig, maar zóóals die en politicus sítie ver

zoo, dat de van Zuid schriften is en wel do jaar 1843 V consequent ling niet na op wijzen, bron kan z bevoegdheis geval wille heid uitspr Nederland

eigen krieg minderd be De kwest kerk heeft acuten vor na door de zijn ambt wereldlijke

Z. Afrikaar deeling en onder meca confessie n als het gew duid. Maar Belijdenis ongerept e in het geh karakter v heeft dat

vallen van heeft ze d alleen wa willig ond haar bevo zijn niet v dat het re die wijze l wanneer d